

VÝROČIA

Osobnosti a kolektívy záujmovej umeleckej činnosti a tradičnej ľudovej kultúry Slovákov žijúcich v zahraničí

Zuzana Vereská: Zima v Padine

3. 1. 1955 * **Zuzana Vereská**, Padina (Srbsko), insitná maliarka – 55 rokov

Od roku 1980 žije a tvorí v Kovačici. Vystavovala po celom svete (Tunisko, Izrael, Španielsko, Švajčiarsko, Cyprus, Francúzsko, Nemecko, Rakúsko, Malajzia atď.). V začiatkoch maľovala divé kvety, ktoré v jej maliarstve dominujú dodnes. Stvárnjuje jednoduché a bežné veci zo života. Tematiku jej obrazov tvoria spomienky na detstvo, práce na poliach, farmári atď. V jej obrazoch je glorifikovaný život cez úplne obyčajné, bežné veci. Práce charakterizuje radosť a humor, ale predovšetkým optimizmus. Každý detail má vlastný doslovný aj symbolický význam. Používa precíznu kresbu, farby sú intenzívne. Vtáky, ktoré sú prítomné v jej kresbách a maľbách, letia vždy v ústrety niečomu novému. Venuje sa aj grafike, maľovaniu keramiky, knižnej ilustrácii. Vydala viacero básnických zbierok. Je členkou amatérskeho divadelného súboru.

10. 3. 1935 * **Michal Povolný**, Padina (Srbsko), insitný maliar – 75 rokov

Žije a tvorí v Padine. V mladosti bol hudobníkom samoukom (flauta, klarinet, husle). V maľbe zo začiatku kopíroval diela iných autorov, od roku 1964 maľuje vlastné originály. Bol farmárom, takže najviac maľoval cez víkendy a v zime, a preto nevytvoril veľa diel. Maľuje obrázky z vidieckeho života, dedinčanov a práce na dedine. Farby jeho obrazov sú jasné, majú zväčša žlté a hnedé odtiene. Maľuje aj zimné krajinky. Vystavuje samostatne i na kolektívnych výstavách (deväť autorských a množstvo kolektívnych výstav), počnúc Berlínom cez Tel Aviv, Rím po Düsseldorf, Jeruzalem, Amsterdam...

27. 4. 1960 * **Klára Babková**, Debeljača, (Srbsko), insitná maliarka – 50 rokov

Žije a tvorí v Kovačici. Povoláním je lekárska laborantka. Je manželkou majiteľa galérie, ktorá po celom svete propaguje kovačických naivných maliarov. Vlastné obrazy začala maľovať, až keď sa jej zapáčili diela

iných, keď pocítila túžbu maľovať veci, ako ich vidí a cíti. Sporadicky maľuje za ostatných 10 rokov, ani dnes netvorí intenzívne, ale podľa inšpirácie, a vystavuje len na kolektívnych výstavách. Maľuje panónsku dedinu, farmy, domy. Používa živé, jasné farby, vytvára jemné (nežné) obrazy, okúzľujúce panorámy a obrysy. Venuje sa tvorbe malých formátov a miniatúr.

3. 5. 1935 * **Milosav Jovanović**, Oparić (Srbsko), insitný maliar – 75 rokov

Narodil sa v dedine Oparić, ktorá je kólskou naivného maliarstva. Kreslí a maľuje od roku 1955. Dnes žije v Batajnici pri Belehrađe. Na svojich plátnach zachytával ľudí, krajinu, zážitky a udalosti. Neskôr sa jeho maliarsky svet veľmi zmenil. Priniesol motívy a imaginatívne kompozície plné symbolov, ktoré si vyžadovali účasť diváka na odhalovaní významov. Magické a fantastické scény sú preniknuté poetickými a erotickými komponentmi na pomedzí reality a sna, dobra a zla. Vyvinul originálnu maliarsku procedúru: celý obraz sa skladá z malých bodiek, krúžkov, škvŕn a vln, aplikujúc viac vrstiev na čiastkovú plochu. Patrí medzi uznávaných a oceňovaných maliarov, dostal napríklad cenu na 1. bienále juhoslovanského amatérskeho umenia (1971), ako aj cenu za celoživotné dielo. Vystavoval samostatne i na kolektívnych výstavách doma i v zahraničí, jeho diela sa nachádzajú v mnohých prestížnych a súkromných zbierkach a galériách.

7. 5. 1950 * **Anna Kňazovicová**, Kovačica (Srbsko), insitná maliarka – 60 rokov

Žije a tvorí v Kovačici. Pochádza z rodiny, kde maliarstvo prechádzalo z generácie na generáciu. Jej otec, známy maliar Ján Kňazovic, bol jej prvým učiteľom i kritikom. Prvýkrát s ním vystavovala ako 15-ročná v obci Rogaška Slatina. Absolvovala štúdium na fakulte politických vied. Bola riaditeľkou a šéfredaktorkou miestnej rozhlasovej stanice v Kovačici a neskôr riaditeľkou Rádia Đakovica. Jej diela charakterizuje jasná farebnosť a jednoduché tvary. Používa farebnosť ako jej

otec, ale vytvorila si osobitý štýl. Jej postavy tancujú, sú šťastné, ale vždy na tmavom podklade. Maľuje aj zvieratá.

12. 7. 1930 * **Ondrej Veňarský**, Kovačica (Srbsko), insitný maliar – 80 rokov

Bol farmárom. V roku 1959 sa začal venovať olejomalbe. Už jeho prvé maľby vzbudili pozornosť a začlenil sa do skupiny kovačických maliarov. V roku 1961 sa v Londýne konala prvá výstava najvýznamnejších naivných maliarov z Juhoslávie, v katalógu k výstave na titulnej strane bola Veňarského maľba. Mnoho rokov vystavoval po celom svete na kolektívnych výstavách najvýznamnejších naivných výtvarníkov z Juhoslávie. Jeho diela sa stretli s priaznivým ohlasom kritiky aj verejnosti. Jeho obrazy sú plné lyriky, zobrazujú krásu vojvodinských polí, roľnícke a zátevné práce, bielych býkov. Popri maľbe na plátno sa venoval aj maľbe na sklo. Umelecká verejnosť sa mohla stretnúť s jeho dielami v celom svete, len v Taliansku vystavoval v 50 mestách. Jeho starší brat bol tiež maliarom.

Logo súboru
a P. J. Šafárik

1920 SLOVENSKÝ KULTÚRNO-UMELECKÝ SPOLOK PAVLA JOZEFA ŠAFÁRIKA, Nový Sad (Srbsko) – 90. výročie

Jeho predchodcami boli Spolok slovenských žien a Československá beseda Šafárik, ktoré vznikli v roku 1920. Spolok Šafárik začal pracovať hneď po 2. svetovej vojne a 3. 3. 1948 bol oficiálne zaregistrovaný. Nesie meno nášho národného buditeľa, historika a jazykovedca Pavla Jozefa Šafárika, ktorý 14 rokov pôsobil v Novom Sade (1819 – 1833)

a bol prvým riaditeľom srbského pravoslávneho gymnázia (i profesorom). V začiatkoch pracovala folklórna a divadelná zložka (odbočka) spolku. Dnes SKUS združuje viac než 2 000 novosadských Slovákov, ktorí sa venujú kultúrno-spoločenskému vyžitiu i vzdelávaniu, a je otvorený aj pre príslušníkov iných národov a národností. Cieľom spolku je uchovávať, pestovať a sprístupňovať národné kultúrne dedičstvo, jazyk, hudbu, piesne, tance a zvykoslovie. Spolok má dodnes svoje priestory na cirkevnej pôde. Prvý zájazd absolvovala tanečná a spevácka zložka v roku 1950 k Jadranskému moru. Odvtedy sa predstavili v mnohých krajinách (Maďarsko, Rumunsko, Francúzsko, Turecko, Nemecko, Chorvátsko) a najčastejšie vystupovali na Slovensku (Folklórny festival Východná, Folklórne slávnosti pod Poľanou v Detve). Po celý čas sa pravidelne zúčastňovali na Slovenských národných slávnostiach v Bačskom Petrovci, na folklórnom festivale Slovákov vo Vojvodine s názvom Tancuj, tancuj a vystupovali v desiatkach miest v Srbsku. Na divadelnom festivale DIDA Pivnica 2007 (Festival divadelných inscenácií dolnozemskej autorov) sa divadelný súbor spolku predstavil s hrou *Ťažkosť, ťažkosť (Dôverné rozhovory skúsených chlapov)* a režisér Samuel Medved dostal cenu za dramatickú úpravu Makaiovej textu *Trampoty, trampoty*. Dnes spolok pozostáva z týchto zložiek: folklórna zložka (dospelí a deti), spevácka mužská, ženská a miešaná skupina (vystupujú však aj sóloví speváci), divadelná zložka a odbočka pre kultúrno-spoločenský život. S tanečnou zložkou pracovali choreografi Štefan Čáni, Karol Lačok, Zuzana Imbronovičová, Milan Hvižďák, Miodrag Cvetković-Banjac, Tatiana Kriváková, Darko Relić, Jaroslav Srnka, v súčasnosti Ján Slávik. Spolok pravidelne organizuje tradičné zábavy: batôžkovú, maškarnú, krojovú, silvestrovskú, mládežnícku a i. Vo vedení spolku sa v histórii vystriedalo 19 predsedov, najvýznamnejší boli traja doživotní čestní predsedovia: Michal Benko, Michal Hyža a Pavol Ďurčiansky. Pri príležitosti 80. výročia organizovanej ohotníckej činnosti Slovákov v Novom Sade šafárikovci usporiadali 20. 5. 2000 celovečerný koncert

Slovenský kultúrno-umelecký spolok P. J. Šafárika, Nový Sad (Vojvodina, Srbsko)

Detský folklórny súbor SKUS P. J. Šafárika

Spevácka zložka SKUS P. J. Šafárika

vo veľkej sieni Srbského národného divadla. Vydali CD i kazetu s duchovnými a ľudovými piesňami. Vystupovali v TV Nový Sad a k 80. jubileu vydali zborník *Minulosť dneška* (468 s.). Vedenie spolku tvoria: Vladislav Čeman (predseda), Juliana Brtková (podpredsedníčka a koordinátorka speváckej pobočky), Ján Slávik (organizátor kultúrnych aktivít a umelecký vedúci folklórneho súboru), Ivan Slávik (koordinátor folklórnej pobočky), Ján Brtka (predseda umeleckej rady a koordinátor pre spoluprácu s cirkvou), Pavel Jurík (koordinátor pre kultúrno-zábavnú činnosť a uchovávanie tradícií), Pavel Ďurčiansky a Michal Hyža (čestní predsedovia). V roku 2000 SKUS Šafárik dostal Poctu generálneho riaditeľa Národného osvetového centra.

1945 Česko-slovenská tanečná skupina MOJA VLASTĚ, Milwaukee (Wisconsin, USA) – 65. výročie vzniku

Folklórny súbor Moja vlast bol založený v roku 1945 s cieľom uchovávať ľudové zvyky a tradície domoviny pre ďalšie generácie. Základným aspektom choreografickej práce a umeleckého stvárnenia je dôraz na autenticitu (v krojoch, hudobnom sprievode, tanečných krokoch a choreografii). Repertoár súboru pozostáva z českých, moravských a slovenských tancov. Súbor vystupuje na folklórnych festivaloch a podujatiach v USA i v Európe. S vrelým prijatím sa jeho vystúpenia stretli všade v Spojených štátoch, ako aj v Českej republike a Slovenskej republike. Súbor získal množstvo ocenení za interpretáciu a autenticosť tancov a krojov. V roku 2003 absolvoval zájazd v Čechách (Ostrava, Plzeň)

Česko-slovenská tanečná skupina Moja vlast. Z vystúpení na Slovensku (2003)

Česko-slovenská tanečná skupina Moja vlast. Z vystúpení na Slovensku (2003)

a na Slovensku (Helpa, Trenčín, Banská Bystrica, Detva), počas ktorého sa predstavil na 30 vystúpeniach. Moja vlast v súčasnosti pracuje ako študentská organizácia pri Marquette University v Milwaukee (od roku 1997), umeleckými vedúcimi sú Sonka Suvadova Tostrud a Sonia Anna Riecan. Súbor je nositeľom niekoľkých domácich i medzinárodných prestížnych ocenení za interpretáciu a autenticitu tancov a krojov.

1950 Ochotnícky divadelný súbor ON-DREJKO, Podwilk (Poľská republika) – 60. výročie vzniku

Súbor vznikol v roku 1950 a je jediným divadelným súborom Slovákov žijúcich v Poľsku. Jeho poslaním je šíriť slovenskú reč a hry slovenských autorov na poľskej Orave a Spiši. Má výrazný podiel na rozvoji kultúrnych, osvetových a umeleckých aktivít Slovákov žijúcich v Poľsku. Opakovane účinkuje po celom Poľsku, v slovenských dedinách v Poľsku (29 dedín), na prehliadkach regionálnych divadiel v Poľsku i na celoštátnych prehliadkach na Slovensku (Palárikova Raková, Scénická žatva – 2000), ako aj v mestách a dedinách na Orave. V roku 2000 súbor Ondrejko dostal Cenu generálneho riaditeľa Národného osvetového centra za výrazný podiel na rozvoji kultúrnych, osvetových a umeleckých aktivít v podmienkach krajan-ského života Slovákov v Poľsku a za úspešnú reprezentáciu národnej kultúry na Slovensku a v Poľsku.

1965 **Folklórny súbor V PIVNICKOM POLI**, Pivnica (Srbsko) – 45. výročie vzniku

Súbor vznikol 23. 5. 1965. Pozostáva z týchto zložiek (odbočiek): tanečnej zložky (mladšia skupina), tanečnej zložky (staršia skupina), ženskej speváckej skupiny, mužskej speváckej skupiny, spevákov sólistov a ľudového orchestra. V programe súboru sú slovenské piesne a tance. Súbor sa zúčastňuje na rôznych folklórnych festivaloch v Srbsku i na Slovensku (v roku 2004 i na Podpolianskych slávnostiach v Detve). Umeleckým vedúcim tanečnej zložky je Janko Merník, hudobnej zložky Valentín Grňa.

1990 **Folklórny spolok LIPA**, Budapešť (Maďarsko) – 20. výročie vzniku

Spolok vznikol v decembri 1990 pri Slovenskej škole v Budapešti s názvom Ústredný slovenský tanečný súbor Prameň, názov Lipa nesie od roku 2003. Umeleckou vedúcou bola Zuzana Hollósová. V roku 2003 sa predsedníčkou stala Monika Szelényiová. Umeleckou vedúcou je Eva Subová-Szilágyiová. Poslaním súboru je zbieranie, spracovanie a prezentácia zvykov a tradícií ako súčasť kultúry Slovákov žijúcich v Maďarsku. V roku 1993 súbor vydal videokazetu *Slovenské detské hry a tanečné prvky Slovákov v Maďarsku*. Okrem ľudových tancov vydal aj zbierku slovenských ľudových piesní z Maďarska s názvom *Konope* a dvakrát vydal kalendár (*Slováci v Maďarsku*, *Slovenské nevesty*). Súbor trikrát organizoval Antológiu slovenského ľudového tanca, kde sa okrem slovenských súborov z Maďarska zúčastnili súbory zo Slovenska a iných krajín – z Belgicka, z Vojvodiny a z Rumunska. Spolok vystupoval po celom Maďarsku, zúčastnil sa tiež na rôznych medzinárodných prehliadkach v zahraničí: na Slovensku (Detva, Piešťany), v Českej republike (Rožnov pod Radhoštěm, Karlove Vary), vo Vojvodine v Srbsku (Kisač), v Poľsku, v Belgicku a v Holandsku. V repertoári súboru sú tance zo Slovenska, predovšetkým však slovenské tance z Maďarska. Ako choreografi so súborom pracovali Tibor Pintér, Eva Subová, ale aj choreografi zo Slovenska –

Ján Blaho, Igor Kovačovič a hlavne Vladimír Urban. Podľa finančných možností sa spolok snaží každoročne organizovať tanečný tábor na Slovensku, kde denne 6 hodín navčujú tanečníci a naučia sa nové choreografie. Členovia spolku sú vo veku od 15 do 29 rokov.

Stretnutie v Pivnickom Poli, Pivnica (Srbsko) – 45. ročník

Festival ľudových piesní Stretnutie v Pivnickom poli je festival ľudových piesní. Je jedným z najstarších a najväčších festivalov vo Vojvodine, ktorý prezentuje slovenskú ľudovú pieseň a kroj. Na festivale sa zúčastňujú interpreti zo slovenských obcí vo Vojvodine. V ostatnom 44. ročníku (v roku 2009) sa na ňom zúčastnilo 25 interpretov: z Aradača, Báčskej Palanky, Erdevíka, Hložian, Kovačice, Kulpína, Kysáča, Nového Sadu, Padiny, Pančeva, Pivnice, Selenče, Silbaša a Starej Pazovy. Festival má dva súťažné koncerty (jeden s pomalými ľudovými piesňami a druhý s piesňami v rýchlejšom tempe), súťaží sa o ceny (1., 2. a 3. cena), vyhlasujú sa najlepší speváci a hľadajú sa najstaršie, najautentickejšie slovenské piesne. Festival sa končí tradičným nedeľným galaprogramom. Cieľom podujatia je snaha o zachovanie autentických slovenských piesní a krojov.

1970 **Folklórny festival TANCUIJ, TANCUIJ**, Vojvodina (Srbsko) – 40. ročník

Tancuj, tancuj je folklórny festival a zároveň súťaž hudobno-tanečných prejavov Slovákov žijúcich vo Vojvodine (Srbsko). Organizuje sa každoročne. Prvý ročník sa uskutočnil v roku 1970 v Starej Pazove. Na festivale sa prezentujú súbory a spevácke skupiny so slovenskými ľudovými tancami a piesňami, ľudové hudby, zborový spev. Sprievodný program tvoria výstavy a ľudová veselica. Na festivale Tancuj, tancuj sa zúčastňujú aj folklórne súbory zo Slovenska.